

Posudek oponentky

Pavel Kacel: Nálezy skla doby římské v Čechách

Diplomová práce

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
Praha 2012

Cílem práce bylo zpracovat nálezy skleněných a fajánsových předmětů doby římské v Čechách. Základem práce je databáze nálezů, tj. jednak lokalit a nálezových kontextů, jednak samotných předmětů, které se dělí na korálky, vyskytující se nejčastěji, nádoby a další druhy skel. Data byla získána z publikovaných údajů a veřejně dostupných databází, případně muzejních fondů. K popisu korálků byl použit deskriptivní systém, který byl již dříve vytvořen pro pravěké korálky, se snahou testovat jeho použitelnost pro fond doby římské, zatímco typologický systém byl převzat z dosud nejdetailnějšího a nejširšího souboru nálezů korálků ze středoevropského barbarika, klasifikovaného M. Tempelmann-Maczyńskou. To bylo bezpochyby správné, protože by bylo zbytečné vymýšlet další typologii, pokud existuje systém víceméně vyhovující, který je možné aplikovat. K tomu je třeba ocenit autorovy připomínky, které poukazují na slabiny této dosud používané typologie a významně ji doplňují. Také klasifikace nádob se přidržuje zavedených systémů.

V úvodu se autor zabývá historií (resp. prehistorií) sklářských výrobních technologií, vlastnostmi skla a fajánse, a to s evidentním porozuměním tématu. Předkládá typologii korálků doby římské podle českých nálezů s poukazem na exempláře odlišných vlastností, resp. na nové typy.

Korálky (včetně závěšků) jsou hodnoceny podle zastoupení na lokalitách, stupně zachování, zastoupení barev a ornamentu a technik výroby. Sledována je prostorová distribuce nálezů. Samostatně jsou pojednány skleněné nádoby a jejich nálezový kontext včetně problémů s proveniencí a datací některých exemplářů nebo souborů z muzejních sbírek. Přiměřená pozornost je věnována dalším druhům předmětů, jako jsou aplikace (vločky), prsteny, hrací kameny atd. Snahou bylo využít srovnání českých nálezů se situací zejména na Moravě, ve Slezsku a příp. na Slovensku. Autor neopomenul vyjádřit se i k chemickým analýzám skel, jejichž významu si je vědom, ale pro dobu římskou jich měl k dispozici jen velmi málo.

Samostatná kapitola je věnována relativní chronologii shromážděných nálezů, která je na jedné straně podpořena již vypracovanými chronologickými systémy pro dobu římskou, na

druhé straně však poznamenána nemožností typologického určení velké části skel v důsledku žárového pohřebního ritu. Sídlištní nálezy k tomu prakticky nepřispívají pro nepatrnou kvantitu, která se ovšem v budoucnu jistě zvýší vyšší kvalitou terénní práce (např. plavením výplní), což ovšem platí i pro hroby. Nedostatečně kvalitní terénní výzkum jistě v minulosti podstatně ovlivnil kvantitativní údaje, nutně zkreslené, které je tak nutné brát s rezervou. Nicméně v rámci možností se s touto situací autor velmi dobře vyrovnal. Oceňuji pokus o hodnocení slitků korálků z hlediska velikosti a hmotnosti. Význam a hodnota skel byly studovány na základě hrobových komplexů s ohledem na pohlaví a věk uživatelů skleněných a fajánsových šperků a nádob a na inventář hrobů. Dále se autor rámcově zabýval proveniencí skel a způsoby jejich získávání. Korálky charakterizuje v podstatě jako předmět denní potřeby, daleko dostupnější než skleněné nádoby.

V závěru jsou načrtnuty cíle a žádoucí metody dalšího bádání o skle doby římské s vědomím významu chemických a technologických analýz i jednotného deskriptivního a typologického systému pro takové studium. Připojuji, že další výzkum skla doby římské by měl probíhat v širším evropském kontextu a rozšířit se případně ještě na období stěhování národů, jehož skleněný fond přímo na dobu římskou navazuje; to je ovšem výhled, který již s danou prací nesouvisí.

Lze konstatovat, že autor splnil cíle práce beze zbytku. Využil všech dostupných dat a věnoval se široké škále aspektů studia skla doby římské, pokud to bylo s použitím českých nálezů možné. Práce je dobře strukturována a bohatě vybavena tabelárními přehledy a grafy, mapkami i kresebnou dokumentací vycházející z publikovaných podkladů, která je velmi vhodně doplněna autorovými barevnými fotografiemi skel, tak jak je to v současné praxi právě pro sklo naprosto nezbytné. Z formálního hlediska oceňuji kultivovaný jazyk práce a bezchybné zpracování textu. Práce představuje výborný základ pro další studium a měla by nepochybně být, po úpravách, publikována.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji stupeň hodnocení výborně.

PhDr. Natalie Venclová, DrSc.

Praha 22.8.2012